

Les línies límit jurisdiccionals a Espanya.

Delimitació de la línia límit entre Godella, Paterna, Burjassot i Bétera

PUBLICADO POR ALBIREO TOPOGRAFIA, 16/12/2014
BLOG, DESLINDES

A finals del segle XIX i principis del XX, l'Institut Geogràfic Nacional, va realitzar els treballs geodèsics per a situar les línies límit de tots els municipis d'Espanya, realitzant la delimitació i el seu corresponent amollonament. D'estos treballs encara perduren avui dia els quaderns i actes de camp. Actualment, la materialització física sobre el terreny d'estos límits, és a dir, els mollons, ha desaparegut en bona part i el restabliment n'és essencial des del punt de vista econòmic i administratiu dels ajuntaments. En este article s'analitzarà la precisió amb què es van dur a terme estos treballs en la línia límit entre Godella, Paterna, Bétera i Burjassot així com una proposta per a solucionar els problemes urbanístics derivats del fet de no haver tingut en compte el límit citat.

1. Els límits municipals

Des de les primeres civilitzacions ha perdurat la idea de territori com l'àmbit d'una jurisdicció determinada, ja siga imperial (territorium romà), feudal (castells), eclesiàstica (parròquies), etc. El territori es pot identificar amb el marc físic sobre el qual s'exerceix l'activitat humana i on es projecta el poder polític. El territori municipal és l'espai en el qual els ajuntaments exerceixen les seues competències. Este territori rep el nom de terme municipal. La primera definició de la paraula territori que ofereix el diccionari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua és: "Extensió de terra que forma una circumscripció política o administrativa". El concepte de territori comporta necessàriament l'existència d'uns límits que el defineixen i contenen. D'açò es deriva que pròpiament no es puga parlar de territori si este no es troba adequadament fixat a través d'uns

elements físics estables reconeguts tant en el pla intern (el propi municipi) com extern (municipis limítrofs). Històricament, les formes que el poder polític ha utilitzat per a fixar l'àmbit dels territoris han sigut diverses, però potser la més coneguda, és la que ha consistit a col·locar sobre el terreny unes marques (encreuaments, pilars, pedres, incisions sobre roques), que unides per una línia imaginària, formen el perímetre jurisdiccional. Estes fites o mollons es caracteritzen pel seu emplaçament destacat i per estar construïts pensant en la seua permanència. De sobra és conegut que tant egipcis com romans delimitaven i fitaven parcel·les privades. Els primers, obligats per les periòdiques crescudes del Nil, que esborraven els senyals existents, i els segons, per a repartir les terres conquistades entre els colons i els soldats llicenciats, dibuixant sobre el terreny les centúries per mitjà de mollons, en l'encreuament de límits, els limes.

Medició topogràfica a Paterna amb un modern equip geodèsic GPS

2. Les delimitacions jurisdiccionals

Fa al voltant d'un segle que l'Institut Geogràfic Nacional va dur a terme els treballs topogràfics per a definir i cartografiar la delimitació dels municipis a tot Espanya de forma sistemàtica. La importància d'estes operacions radica en el fet que és la primera vegada que es mesura i legitima de forma completa la divisió municipal del país, per mitjà d'actes de delimitació. Este fet implicava l'acord sobre la situació dels mollons i línies límit, l'alçament topogràfic dels perímetres municipals i el traçat en una cartografia a escala 1:25.000. Estos treballs van ser la culminació d'un llarg procés que va començar amb la primera definició moderna de municipi, que es va fixar en la Constitució de 1812 o de Cadis.

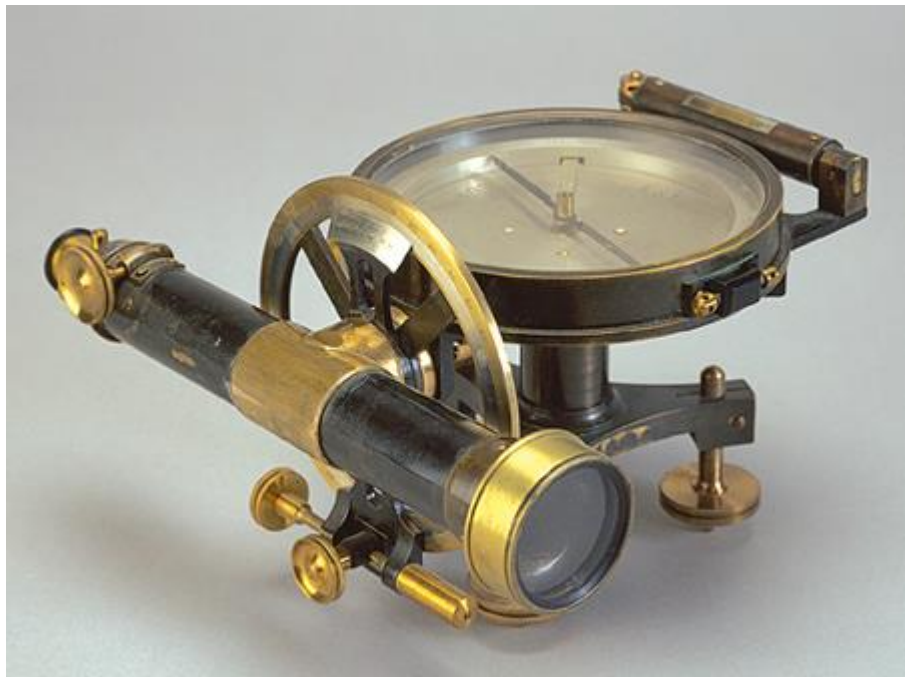
Municipi de Godella, situat a la comarca de l'Horta Nord (València)

S'anomena operació de delimitació entre dos termes municipals el procés de naturalesa juridicoadministrativa que estableix la línia límit jurisdiccional entre dos municipis, ratificat pels Ajuntaments implicats. Estes actuacions culminen amb l'alçament d'una acta de delimitació. A continuació, una vegada ratificat el

traçat de la línia límit per les comissions dels ajuntaments implicats i plasmat en l'esmentada acta, s'efectuen els treballs topogràfics que permetran posteriorment el futur replantejament de la línia límit.

2.1. Metodologia tècnica empleada en les delimitacions

Les operacions topogràfiques que es van realitzar en el segle XIX i principis del XX destinades a situar les línies límit, tenien com a finalitat el replantejament dels mollons en el cas que estos desaparegueren. No obstant això i, com es veurà posteriorment, tant la metodologia usada, com l'instrumental utilitzat no oferien les garanties suficients perquè este objectiu es poguera complir. L'instrumental que es féu servir majoritàriament va ser la brúixola taquimètrica, instrument topogràfic que aprofita la propietat de l'orientació de l'agulla magnètica respecte la direcció del nord magnètic per a mesurar angles. Els avantatges del seu maneig senzill i ràpid contrasten amb la seua baixa precisió.

Brúixola taquimètrica, instrument topogràfic que aprofita el magnetisme terrestre per a mesurar angles

Estes observacions quedaven anotades en els denominats quaderns ce camp, en els quals quedava definida geomètricament la línia límit d'acord amb les disposicions de l'acta, encara que és ben cert que les observacions no s'ajusten a punts amb coordenades conegudes i precises. Este fet limita enormement els futurs replantejaments, sobretot en el cas no poc habitual, que molts mollons s'hagen destruït

2. Estudi de la línia límit entre Godella i Paterna.

S'ha dut a terme l'estudi de la línia límit que separa els termes municipals de Godella i Paterna a la província de València. Es tracta d'una línia de 4,1 kilòmetres de longitud delimitada per mitjà de huit mollons.

Molló que defineix els límits entre els municipis de Godella, Paterna i Bétera

L'acta de delimitació es va redactar el 9 d'agost de 1900 El procés seguit per a l'estudi de l'esmentada línia va ser el següent:

En primer lloc, es va recopilar tota la informació necessària: actes de delimitació, quaderns de camp, cartografia cadastral actual i cartografia urbanística de Godella.

A continuació, es va dur a terme un alçament topogràfic dels mollons originals. Únicament es trobaren quatre en bon estat i un arrancat i desplaçat de la seua posició original per una actuació urbanística.

En concret, es van calcular les coordenades planimètriques dels mollons esmentats en el sistema de referència geodèsic oficial europeu, l'European Terrestrial Reference System 1989 (ETRS89) i el sistema cartogràfic Universal Transverse Mercator (UTM).

Medició topogràfica de molló situat en una propietat privada de l'urbanització la Creu de Gràcia

Seguidament, es van obtenir les coordenades dels mollons desapareguts, cosa que es va fer utilitzant les observacions topogràfiques de l'Institut Geogràfic Nacional de principis del segle XX. Una vegada obtingudes les coordenades de tots els mollons, es confeccionà una cartografia en què es superposaren els elements següents: la línia teòrica que dividix els dos municipis analitzats, la cartografia cadastral i la cartografia urbanística de Godella

Molló situat darrere de l'urbanització la Creu de Gràcia

De l'estudi cartogràfic se'n deriven les consideracions següents: en primer lloc, tant la cartografia urbanística, com la cadastral, no coincidixen amb el límit real entre els termes municipals, es dona inclús el cas de vivendes en què per exemple, el menjador es troba a Godella i la cuina a Paterna. En segon lloc, la trama urbana no ha respectat en absolut el terme municipal i almenys els vials havien d'haver seguit el límit, cosa que no ocorre en absolut. Este fet es posa especialment de manifest en les urbanitzacions la Creu de Gràcia i Campolivar. Com a conseqüència d'estos fets, es poden produir, i de fet es produïxen, conflictes entre els dos municipis en temes tan variats com la gestió i planificació urbanística, recaptació de tributs municipals (especialment l'impost de béns immobles) o inclús el subministrament de servicis com l'aigua potable, l'enllumenat o l'arreplega de fems.

Finalment, i derivat de tot l'anterior, cal resoldre esta indefinició per mitjà d'un acord entre els ajuntaments sobre la línia divisòria municipal, línia que seria fixada amb precisió i exactitud en totes les cartografies existents, cosa que no ocorre actualment. És cert que mantindre la línia límit original pot resultar impossible en les zones urbanitzades, on seria necessari adaptar-la a la trama

urbana. No obstant això, el límit es pot mantindre a les zones menys conflictives, respectant els mollons originals. Hi ha els mitjans tècnics i no són molt costosos econòmicament, però fa falta voluntat política per a resoldre este problema que, al cap i a la fi, milloraria alguns aspectes de la vida dels ciutadans.